

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA
FACULTATEA DE ECONOMIE ȘI ADMINISTRAREA AFACERILOR

REZUMATUL
tezei de doctorat
„DATORIA PUBLICĂ ÎN ROMÂNIA”

Conducător științific: Prof. univ. dr. Gheorghe MATEI

Doctorand: Luiza Mădălina BĂRÎCĂ (APOSTOL)

A. CUPRINSUL TEZEI DE DOCTORAT

ABSTRACT
LISTA PRESCURTĂRILOR
INTRODUCERE..
CAPITOLUL 1 - MULTIPARADIGMA DATORIEI ÎN ȘTIINȚA ECONOMICĂ MODERNĂ ȘI DATORIA PUBLICĂ
1.1 De la paradigma clasică la meta sau multiparadigma datoriei în economie
1.2 Evoluția datoriei României pe parcursul unui secol și jumătate de istorie economică națională
1.3 Conceptualizări generale, semnificații distincte, tipologii și soluții de cuantificare economică a datoriei
1.4 Teorii economice și financiare - suport al procesului de îndatorare publică
CAPITOLUL 2 - IMPACTUL DEFICITULUI BUGETAR ȘI AL DATORIEI PUBLICE ÎN PROCESUL DE CONVERGENȚĂ A ROMÂNIEI LA UNIUNEA ECONOMICĂ ȘI MONETARĂ
2.1 Datoria publică - un criteriu esențial al convergenței la Uniunea Economică și Monetară
2.2 O abordare simultană a deficitului bugetar și a datoriei publice
2.3 Corelația economică și financiară dintre deficitul bugetar și datoria publică
2.4 Deficitele ciclic și structural - componente ale deficitului bugetar

CAPITOLUL 3 - MANAGEMENTUL DATORIEI PUBLICE A ROMÂNIEI, SURSĂ DE PERFECTIONARE A PROCESULUI DE ÎNDATORARE PUBLICĂ
3.1 Specificitatea managementului datoriei publice
3.2 Principalele riscuri asociate deciziei în managementul datoriei publice
3.3 Rezultatele și limitele programelor de management al datoriei publice în România
CAPITOLUL 4 - ANALIZA TEMPORALĂ, TERITORIALĂ ȘI STRUCTURALĂ A DATORIEI EXTERNE ȘI PUBLICE
4.1 Argumente ale selectării periodizării și analizei specifice a indicatorilor temporali
4.2 Indicatori specifici deficitelor generatoare de datorii
4.3 Analiza financiară a datoriei prin indicatori cronologici
4.4 Analiza financiară datoriei prin intermediul indicatorilor spațiali și structurali
CAPITOLUL 5 - MODELAREA ECONOMETRICĂ A PROCESULUI DE ÎNDATORARE PUBLICĂ ÎN ECONOMIA ROMÂNIEI
5.1 Principii, etape și testări specifice în modelarea econometrică a procesului de îndatorare publică
5.2 Baze de date și variabile caracteristice modelării procesului de îndatorare publică
5.3 Modele ale datoriei publice în economia României
5.3.1 <i>Modele econometrice unifactoriale ale datoriei publice</i>
5.3.2 <i>Modele econometrice multifactoriale ale datoriei publice</i>
CONCLUZII, PROPUNERI ȘI DEZVOLTĂRI ULTERIOARE
BIBLIOGRAFIE
INDEXUL TABELELOR
INDEXUL FIGURILOR ȘI REPREZENTĂRILOR GRAFICE
ANEXE

B. **CUVINTE CHEIE:** multiparadigma datoriei; paradigma (parțială) a datoriei publice; datorie publică; datorie guvernamentală consolidată brută; deficit bugetar; deficit ciclic; deficit structural; convergență reală (economică) ; convergență nominală; principiile convergenței; criterii/indicatori de convergență; management public; managementul datoriei publice; riscuri asociate datoriei; deficitul balanței comerciale; deficitul contului curent; indicatori temporali; indicatori teritoriali; indicatori structurali; concentrare/diversificare; model econometric financiar; model unifactorial; model

multifactorial; risc de țară; rating Euromoney; test Fisher; test Durbin -Watson; test Jarque-Bera.

C. ARGUMENTE PENTRU ABORDAREA TEMEI

Tema de cercetare este extrem de actuală în contextul evolutiv ce a urmat recesiunii globale de sorginte financiară, relativ recent încheiate, având în vedere impactul tot mai extins internațional și dinamica generală a datoriilor publice în plan global.

Un alt aspect care subliniază acuitatea problematicii datoriei în spațiul european, este relevat de transformarea datoriei publice într-un reper esențial al convergenței economice a țărilor membre ale Uniunii Europene.

Tratatul de la Maastricht, în conformitate cu legitățile economice reale generatoare ale pragurilor admisibile și impuse statelor membre ale Uniunii Europene și celor aflate în zona euro, selectează datoria publică printre criteriile fundamentale și formulează indicatori axați pe volumul datoriei publice transformați în restricții și indicatori limitativi semnificativi. Convergența la Uniunea Economică și Monetară comensurată și prin impactul datoriei publice, cu detalierile privind convergența nominală, reală, instituțională și structurală, dar și cu detalierile referitoare la convergența β (condiționată de starea inițială), σ (similaritatea PIB/locuitor), γ (sincronizarea ciclului de afaceri), δ (similaritatea factorilor de convergență), α (similaritatea structurii economiei) a devenit cea mai importantă problemă reală a evoluției economice a României contemporane cu permanente restabiliri de limite temporale de îndeplinire a criteriilor care pot aduce economia națională în spațiul sau zona euro, ținta finală a întregului demers de tranziție, aderare și integrare.

Problematika datoriei publice oscilează între două limite majore de abordare, datoria publică (internă și externă) constituind atât prețul libertății unei economii, cât și o resursă esențială a schimbării, modernizării și dezvoltării durabile a unei țări.

Programe și strategii de dezvoltare, prognoze și simulări, referitoare la dezvoltarea economiei românești în cadrul Uniunii Europene, alături de recomandările aceleiași Uniuni Europene și de modelele de adaptare la spațiul sau zona euro subliniază actualitatea și impactul major al problematicii datoriei publice, iar inițiativele, politicile și modelele concrete de evoluție economică a țării noastre pentru punerea în practică a recomandărilor Uniunii Europene o certifică drept una dintre temele esențiale ale actualului deceniu, dar și a dezvoltării economiei naționale la orizontul anilor 2020 și 2030.

D. SINTEZA CAPITOLELOR TEZEI DE DOCTORAT

Capitolul 1, intitulat „Multiparadigma datoriei în știința economică modernă și datoria publică” pornește de la paradigma clasică al cărei rol consacrat în știință și cercetarea științifică este expus pentru a evidenția meta sau multiparadigma datoriei în economia contemporană și implicit în economia României. O analiză succintă a fenomenului îndatorării României pe parcursul unui secol și jumătate de istorie economică națională este realizată în cadrul celui de-al doilea subcapitol. Conceptualizări generale, semnificații distincte, tipologii și soluții de cuantificare economică a datoriei sunt prezentate de o manieră sintetică având în vedere amploarea tratării științifice a fenomenului și importanța ce i s-a acordat în ultimele decenii. Câteva dintre cele mai importante teorii economice cu referire directă la datoria publică, prezentate în funcție de argumente pro și contra procesului de îndatorare colectivă, închid capitolul de debut al tezei.

Capitolul 2, „Impactul deficitului bugetar și al datoriei publice în procesul de convergență a României la Uniunea Economică și Monetară”, încadrează și delimitează importanța datoriei publice în contextul convergenței la Uniunea Europeană, al criteriilor concretizate în sisteme de indicatori ai accesului în zona euro, drept ținta finală a aderării și integrării României prin intrarea inițial monitorizată și dezvoltarea durabilă ulterioară în spațiul Uniunii Monetare Europene. O abordare simultană necesară și originală a deficitului bugetar și a datoriei publice conturează o corelație financiară și statistică esențială între aceste variabile economice. Accentul final al acestui al doilea capitol este pus pe cele două componente: ciclică și structurală ale deficitului bugetar și modalitatea în care acesta se transformă în informație economică și financiară cu rol de monitorizare la nivelul Uniunii Europene, dar mai ales prin anticiparea variabilei deficit bugetar, statistic construită inovativ cu decalaj, drept principalul factor explicativ al datoriei.

Capitolul 3, „Managementul datoriei publice a României, sursă de perfecționare a procesului de îndatorare publică”, realizează o trecere sintetică necesară de la funcțiile generale ale managementului clasic la specificitatea managementului datoriei publice, care reunește atât managementul operațional cu cel strategic dar subliniază mai ales managementul riscurilor caracteristice monitorizării și gestionării datoriei publice, identificând principalele riscuri asociate deciziei în managementul complex al datoriei publice. „Rezultatele și limitele programelor de management al datoriei publice în România” încheie aplicativ acest capitol reafirmând că administrarea datoriei de către

Ministerul Finanțelor Publice și aplicarea unei strategii decizionale coerente impun respectarea unor limite structurale, pentru a menține la un nivel prudent principalele riscuri aferente îndatorării publice. Ultimul subcapitol deține o contribuție importantă teoretică și practică identificând trendul corelat creștere economică-dinamică a datoriei publice și a ratei dobânzii la datoria publică.

Capitolul 4, „Analiza temporală, teritorială și structurală a datoriei externe și publice” pornește de la descrierea principalelor argumente ale selectării periodizării și analizei specifice a indicatorilor temporali, trece apoi prin detalierea principalelor metode de investigare a deficitelor generatoare de datorii și a indicatorilor specifici acestor metode, pentru a încheia investigația profund aplicativă cu analiza temporală a datoriei cu ajutorul indicatorilor cronologici reunită cu analiza spațială și structurală a datoriei prin intermediul unor indicatori adecvați. Caracteristica acestui capitol o constituie originalitatea sistemului final de indicatori propuși dar și inovativitatea aplicării unor metode într-un spațiu financiar insuficient explorat, respectiv a metodelor ierarhizărilor și identificării concentrării / diversificării unor componente structurale ale datoriei publice.

Capitolul 5, intitulat „Modelarea econometrică a datoriei publice” se constituie într-un demers complex de modelare econometrică financiară, dezvăluind inițial succint, prin sinteza literaturii econometrice interne și internaționale, opțiunea pentru anumite principii, etape și testări specifice în modelarea datoriei publice. În continuare sunt prezentate bazele de date valorificate (unele dintre ele fiind trecute în anexele tezei) și variabilele caracteristice modelării datoriei publice, studiate corelativ, pentru ca la final să se specifice, parametrizeze și valideze/invalidizeze principalele modele funcționale ale datoriei publice în economia României, modele originale și cu impact aplicativ în simularea și estimarea datoriei publice în țara noastră. Subcapitolele „Modele econometrice unifactoriale ale datoriei publice” și „Modele econometrice multifactoriale ale datoriei publice” delimitează cele două clase de modele rezultate din procesul de modelare econometrică financiară.

Din cuprinsul lucrării se desprind o serie de *concluzii și propuneri*, reluate și în partea finală a acesteia.

Se poate afirma, în urma demonstrației econometrice, că bugetarea și monitorizarea datoriei publice au devenit tot mai axate pe trecut, pe faptul că factorul determinant al bugetului pentru anul curent este bugetul anului anterior, acesta la rândul său reprezentând produsul deciziilor mult anterioare în acest sens, programarea unui nivel sustenbil al

datoriei pe anul curent fiind determinată în mod esențial de valoarea acesteia din anul trecut, corelată cu deficitul bugetar primar .

Incrementalitatea și inerția evolutivă, marcată printr-un decalaj de doi ani, specific corelației datoriei publice cu deficitul bugetar domină modelarea econometrică a fenomenului îndatorării publice a economiei românești. Lucrarea demonstrează că, apelând la o gama originală și extinsă de variabile explicative, pot fi construite modele funcționale ale formării datoriei publice care să ofere pe termen scurt (2014 - 2015) valori estimate sau prognozate (utile de altfel și în simulări diverse cu impact fiscal și economic în general) apropiate de prognozele oficiale ale autorităților europene în domeniu.

Dintre modelele competitive descrise în cuprinsul lucrării, cel cu valorile estimate cele mai apropiate de prognozele Eurostat (de aproximativ 40% din PIB) rămâne cel multifactorial în formula căruia se regăsesc variabila explicativă deficit bugetar (cu luarea în considerație a decalajului enunțat anterior) și variabila denumită rating de țară (cu avantajul valorificării unor date statistice complexe).

De asemenea, lucrarea demonstrează că există o legătură statistică între deficitul bugetar, datoria publică și creșterea economică care poate fi numită sugestiv o triadă a convergenței, definită prin două corelații, corelația dintre datorie și deficit ocupând primul loc în varianta cu decalaj, pe cel secund apărând corelația inversă dintre datorie și creștere economică, sugerând o legătură contrară atât a PIB-ului real cât și a politicii fiscale cu datoria publică în cazul României.

Complexitatea fenomenului economic al îndatorării publice este reliefată de situația actuală a României, care privită prin prisma nivelului relativ al acesteia în PIB nu pare dintre cele mai delicate însă prin proporția datoriei publice asupra veniturilor bugetare și ponderea dobânzilor aceleiași datorii publice în PIB, oferă o imagine mai realistă sau altfel spus mai puțin optimistă în raport cu cele anterioare. Consider că este necesar ca acești ultimi doi indicatori să intre în conul de lumină al criteriilor convergenței economice în cadrul Uniunii Europene Monetare, pentru care se delimitează praguri sau limite întrucât ar putea impune alte atitudini în politicile guvernamentale, atât în ceea ce privește economia României cât și ale celorlalte state membre ale Uniunii Europene.

Amploarea demersului de clarificare conceptuală și modelare econometrică a fenomenului îndatorării publice predispune prezenta lucrare la a fi completată ulterior în articole teoretice și aplicative pornind de la datele aferente nu numai economiei României dar și altor economii europene sau internaționale, cu grade diferite de dezvoltare, prin elaborarea unor relații multiple statistico - matematice cu suport financiar și economic

între toate tipurile de deficite macroeconomice (al balanței comerciale și al contului curent al balanței de plăți externe și datoria externă, confruntându-le cu relația dintre deficitul bugetar și datoria publică).

Până la definitivarea unui astfel de studiu exhaustiv, din analiza teoriilor economice și a evoluției fenomenului îndatorării publice a României pe parcursul unui secol și jumătate de istorie economică prezentate în cuprinsul tezei, se desprinde concluzia că, pentru a monitoriza și eficientiza datoria publică, apropiind-o cât mai mult posibil de datoria privată, se impune un demers logic și natural, respectiv ca nivelul ei să fie cu adevărat cel mai mic cu putință, pentru a diminua risipa și ineficiența prezente uneori.

În același timp, prezentarea sistemului modern de management al datoriei publice susține concluzia că monitorizarea și gestiunea eficientă a acesteia trebuie să permită simultan: variația controlată a datoriei publice guvernamentale, dezvoltarea pieței titlurilor de stat, îmbunătățirea și optimizarea compoziției datoriei, diminuarea costurilor însoțită de diminuarea riscurilor prin creșterea prudenței în cazul fiecărui risc în parte, distribuirea relativ uniformă a serviciului datoriei publice la intervale tot mai bine optimizate a scadențelor, creșterea rolului analizelor de confruntare statistică riguroasă a avantajelor pentru a putea selecta împrumuturile în mod optim, realizarea rolului datoriei publice de resursă a schimbării, modernizării și dezvoltării durabile a României și în cazul unor proiecte strategice și de interes național.

Concluzia finală a tezei o reprezintă constatarea că a nu apela la datoria publică devine practic o libertate echivalentă cu un lux oferit la un preț mult prea mare și în detrimentul bunăstării generale a locuitorilor unei țări, iar a apela în exces conduce la o datorie publică mare asociată frecvent unor rate mai mici de creștere economică pe termen lung, preocuparea teoriilor contemporane cât și a abordărilor singulare între care se înscrie prezenta lucrare fiind aceea de identificare realistă a variabilelor cu impact în formarea datoriei publice în scopul stabilirii unor praguri distincte ale acesteia ca procent din PIB specifice gradului de dezvoltare a economiilor naționale.